

УДК 37.091.12.011.3-051:373.3]
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-104-7>

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Муращенко Олена Валентинівна,
кандидат педагогічних наук,
заступник директора

*Запорізький класичний ліцей
Запорізької міської ради Запорізької області*
murashchenko.olena.2017@gmail.com
orcid.org/0000-0002-5887-1752

Метою статті розглядаємо дослідження сутності та структури інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів в аспекті її успішного впровадження в освітній процес молодших школярів. Для досягнення поставленої мети використано такі **методи** дослідження, як аналіз, синтез, систематизація, порівняння й узагальнення представленого матеріалу. **Результати.** У статті проаналізовано сучасний стан розвитку українського суспільства та реальних змін, що вимагають від учителів початкових класів застосування нових підходів до ефективного здійснення освітнього процесу. Зокрема визначено, що сучасне суспільство потребує людей нового типу, здатних системно та конструктивно мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, ухвалювати адекватні рішення та продукувати принципово нові ідеї. Це ставить перед учителями завдання формування інноваційної культури, яка забезпечує готовність учителя до впровадження новаторських підходів у навчальний процес закладів загальної середньої освіти.

Акцентовано на дослідженні дефініції понять «діяльність», «інноваційна діяльність», «інноваційна педагогічна діяльність» у філософських, психологічних і педагогічних джерелах і аналізі їх як предмета наукового пошуку.

Автором розглянуто роль інформаційного компонента у структурі інноваційної педагогічної діяльності вчителів початкових класів. Підкреслено, що інформаційна діяльність майбутніх учителів початкових класів охоплює кілька взаємопов'язаних процесів, як-от пошук і отримання професійно важливої інформації, її аналіз і систематизація, використання одержаних матеріалів у педагогічній та інноваційній діяльності та створення нової інформації. Інформаційні технології є важливим інструментом підтримки інноваційної педагогічної діяльності, тому висвітлено важливість вивчення ефективних методів їх упровадження в освітній процес початкової школи.

Особливу увагу сконцентровано на важливості підготовки майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності в закладі вищої освіти та надання їм можливості розвивати критичне мислення, свої творчі здібності, використовувати інформаційно-комунікаційні технології та працювати в команді з метою забезпечення високої якості професійної освіти та досягнення успішних результатів у професійній діяльності. **Висновки.** За результатами проведеного дослідження інноваційну педагогічну діяльність майбутніх учителів початкових класів розглянуто як специфічний різновид педагогічної діяльності, основною метою якої є формування в молодших школярів спрямованих на створення оптимальних умов для розвитку ключових компетентностей, яка сприяє вибору можливостей вільного та творчого самовираження особистості шляхом генерування та втілення інноваційних ідей і оновлення педагогічної теорії та практики.

Подальші дослідження в цьому напрямі можуть зробити значний внесок у педагогічну теорію та практику, допомогти створити сучасну систему підготовки висококваліфікованих учителів початкових класів.

Ключові слова: діяльність, інноваційна діяльність, інноваційна педагогічна діяльність, майбутні вчителі початкових класів, молодші школярі.

INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITIES OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY SCHOOL

Murashchenko Olena Valentinivna,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Deputy Director

*Zaporizhzhia Classical Lyceum of the Zaporizhzhia City Council
of the Zaporizhzhia region*

murashchenko.olena.2017@gmail.com
orcid.org/0000-0002-5887-1752

The **purpose** of the article is to examine the essence and structure of innovative pedagogical activity of future primary school teachers in the aspect of its successful implementation in the educational process of younger schoolchildren. To achieve the goal, such research **methods** as analysis, synthesis, systematization, comparison and generalization of the presented material were used. **Results.** The article analyzes the current state of development of Ukrainian society and real changes that require primary school teachers to apply new approaches to the effective implementation of the educational process.

In particular, it was determined that modern society needs a new type of people who are able to think systematically and constructively, quickly find the necessary information, make adequate decisions and produce fundamentally new ideas. This presents teachers with the task of forming an innovative culture, which ensures the teacher's readiness to introduce innovative approaches into the educational process of general secondary education institutions.

Emphasis is placed on the study of the definition of the concepts "activity", "innovative activity", "innovative pedagogical activity" in philosophical, psychological and pedagogical sources and their analysis as a subject of scientific research.

The author considered the role of the informational component in the structure of innovative pedagogical activity of primary school teachers. It is emphasized that the information activity of future primary school teachers covers several interrelated processes, such as the search and acquisition of professionally important information, its analysis and systematization, the use of the obtained materials in pedagogical and innovative activities, and the creation of new information. Information technologies are an important tool for supporting innovative pedagogical activity, therefore the importance of studying effective methods of their implementation in the educational process of primary school is highlighted.

Particular attention is focused on the importance of preparing future primary school teachers for innovative pedagogical activities in a higher education institution and giving them the opportunity to develop critical thinking, their creative abilities, use information and communication technologies and work in a team in order to ensure high quality professional education and achieve successful results in professional activity.

Conclusions. According to the results of the research, the innovative pedagogical activity of future primary school teachers was considered as a specific type of pedagogical activity, the main goal of which is the formation of younger schoolchildren aimed at creating optimal conditions for the development of key competencies, which promotes the choice of opportunities for free and creative self-expression of the individual through the generation and implementation of innovative ideas and updating pedagogical theory and practice.

Further research in this direction can make a significant contribution to pedagogical theory and practice, help create a modern system of training highly qualified primary school teachers.

Key words: *activity, innovative activity, innovative pedagogical activity, future primary school teachers, younger schoolchildren.*

Вступ. Упровадження в освітній процес початкової школи інноваційних технологій навчання є актуальним завданням на сучасному етапі реформування освіти, коли швидкі зміни соціокультурного середовища вимагають нового підходу до вчителя, який буде спрямований не лише на викладання базових навичок читання та письма, а й на виховання творчої, ініціативної, неординарної особистості, відповідального фахівця, свідомого громадянина, патріота, якого потребує наша держава та суспільство.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Однією із ключових ідей концепції Нової української школи (Нова українська школа,

2016: 2, 6) є підтримка інноваційності в освіті та підготовка вчителів початкових класів до інноваційної діяльності, застосування передових підходів, закономірностей і методів навчання, які мають сприяти розвитку навичок самостійного творчого мислення учнів, можливості робити нові відкриття та розв'язувати проблеми з новою перспективою, стимулювати їхню ініціативу, бажання змінювати навколишній світ, учитися впродовж життя.

Зміни в українському суспільстві актуалізували проблематику пошуку та впровадження нових принципів, методів і форм навчання, виробничої та суспільної діяль-

ності, які забезпечують стабільний економічний розвиток. Це спонукало освітні галузі до дослідження поняття «інноваційна педагогічна діяльність» і аналізу його як предмета наукового пошуку.

Питання підготовки вчителів до інноваційної діяльності є предметом наукових досліджень О. С. Бартків (2010 р.), О. А. Гончарової (2008 р.), Т. М. Демиденко (2004 р.), І. М. Дичківської (2012 р.), Ю. І. Завалевського (2014 р.), І. І. Коновальчук (2012 р.), О. Я. Мариновської (2007 р.), Л. Б. Мельничук (2014 р.), Н. М. Носовець (2019 р.), О. І. Огієнко (2015 р.) та інших; наукові основи підготовки педагогів до інноваційної діяльності вивчали І. Д. Бех (2014 р.), Л. І. Даниленко (2015 р.), К. В. Макогон (2002 р.) та ін. Вони підкреслюють важливість того, що сучасний педагог повинен бути готовим модернізувати свою професійну діяльність відповідно до швидкоплинних змін у суспільстві та з урахуванням сучасних тенденцій у галузі освітніх технологій.

Отже, останніми роками проблема впровадження інноваційної педагогічної діяльності в освіті викликає все більший інтерес, однак систематичні дослідження в цій області фактично тільки розгортаються, тому залишається низка невирішених раніше питань, зокрема й підготовка майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності.

Метою статті розглядаємо дослідження сутності та структури інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів в аспекті її успішного впровадження в освітній процес молодших школярів.

Методологія та методи. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження, як аналіз, синтез, систематизація, порівняння й узагальнення представленого матеріалу.

Результати та дискусії. У філософії *діяльність* розглядається як абстрактне поняття, що включає суспільно-історичні процеси загальнолюдської практики. Вона розглядається як взаємодія суб'єкта й об'єкта, діалектичний процес, що об'єднує об'єктивність і суб'єктивність (Філософський енциклопедичний словник, 2002: 85).

Психологи розглядають діяльність як функції індивіда у процесі його взаємодії з навколишнім світом (Психологічний словник, 1982: 91) і розрізняють дві форми діяльності – зовнішню предметну діяльність (вихідну й основну форму діяльності) та внутрішню (індивідуальну) діяльність, які, розвиваючись, переходять одна в одну, оскільки мають спільну структуру та компонентний склад (потреби, мотиви, цілі, завдання, дії й операції).

Аналіз філософських, психологічних і педагогічних джерел дозволив дійти таких висновків про сутність діяльності: 1) діяльність включає три елементи – людину (суб'єкт діяльності), дійсність (об'єкт діяльності), процес взаємодії між ними; 2) діяльність – це процес реалізації відносин суб'єкта до навколишньої дійсності; 3) діяльність завжди має творчий і самостійний характер.

Діяльність може класифікуватися за різними ознаками, як-от поділ на духовну та матеріальну, виробничу та невиробничу, трудову та нетрудову. Проте з погляду творчої ролі важливим є розрізнення репродуктивної діяльності, яка спрямована на досягнення відомих результатів відомими методами, та продуктивної діяльності, що пов'язана із творчим створенням нових цілей і засобів для досягнення відомих цілей із використанням новаторських методів.

Одним із видів продуктивної діяльності є інноваційна педагогічна діяльність. Аналіз сутності цього поняття розкриває його різноманітні інтерпретації та визначення залежно від концептуального підходу, змісту та спрямованості досліджень. Широкий спектр дефініцій цих понять вказує на їхню багатогранність і багатозначність.

У педагогічній літературі *інноваційна педагогічна діяльність* розглядається у двох аспектах: відповідно до етапів розроблення ідеї, опанування нових знань і компетентностей і втілення інноваційних процесів в освітню практику; як вищий рівень педагогічної творчості та винахідництва. Обидва підходи мають свою значущість у контексті розвитку сучасної освіти. Системний підхід дозволяє ефективно планувати, розробляти та впроваджувати інновації, забезпечувати їхню стійкість та успішну реалізацію. Тоді як творчий підхід надає вчителям свободу думок, заохочує їх до окремої ініціативи та творчості, що стимулює пошук інноваційних ідей і методик, які можуть покращити навчання та навчальний процес загалом. Разом ці перспективи доповнюють одна одну і сприяють подальшому розвитку освітньої системи та підвищенню якості освіти.

Науковець О. А. Гончарова (Гончарова, 2008: 8) розглядає інноваційну педагогічну діяльність як складне інтегральне новоутворення, що об'єднує різноманітні за цілями та характером види робіт. Вона спрямована на впровадження змін і створення нового у власній системі роботи майбутнім педагогом. Ця діяльність є системною, оскільки вона націлена на реалізацію нововведень за допомогою використання та впрова-

дження нових наукових ідей, знань і підходів. Вона може включати трансформацію відомих результатів наукових досліджень і практичних розробок у новий або вдосконалений продукт.

За визначенням І. М. Дичківської (Дичківська, 2012: 40), *інноваційна педагогічна діяльність* є своєрідним типом творчої діяльності, яка базується на рефлексії, осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння та вивчення різних педагогічних підходів, методик, технологій і власних дій учнів з метою отримання ефективних підходів і засобів. Під час інноваційної педагогічної діяльності педагоги готові до змін і розвитку освітнього процесу для здобуття кращих результатів і реалізації якісної педагогічної практики.

Інноваційну педагогічну діяльність, згідно з поглядами І. І. Коновальчук (Коновальчук, 2012: 7), можна розглядати як метадіяльність, спрямовану на зміну особистісних структур суб'єктів нововведень, як-от потреби, мотиви, цілі, ставлення, та технологічних структур, як-от форми, методи та засоби.

Учений О. Я. Мариновська (Мариновська, 2007: 35) розглядає поняття «інноваційна педагогічна діяльність» з позиції процесно-структурного та проектно-впроваджувального підходів до впровадження інновацій у системі післядипломної педагогічної освіти. У концепті процесно-структурного підходу вона залучає вчителів до впровадження інновацій на різних етапах «життєвого циклу» навчального закладу. Проектно-впроваджувальний підхід, з іншого боку, передбачає більшу автономію для вчителів у виборі та реалізації проектів інновацій. У межах його застосування вчителі мають можливість самостійно обирати та розробляти проекти впровадження інновацій, які вони вважають за необхідні для власного професійного розвитку. Цей підхід надає можливість педагогам більш активно залучатися до творчої роботи та самостійно узгоджувати інноваційні педагогічні рішення, що сприяє більшій мотивації та самореалізації вчителів.

Інноваційну педагогічну діяльність, на думку К. В. Макогон (Макогон, 2002: 28), можна розглядати у трьох ракурсах. По-перше, як створення нових оригінальних прийомів і цілісних педагогічних концепцій, що змінюють звичний погляд на педагогічні явища та перебудовують суспільно-педагогічні відносини. Цей підхід підкреслює важливість інновацій у розвитку педагогічної науки та практики. По-друге, як найвищий рівень педагогічної творчості, що виявляється у винахідництві та впро-

вадженні нових ідей. Інноваційна педагогічна діяльність спрямована на формування творчої особистості. Це проявляється в чіткому визначенні мети, завдань, змісту та технологій інноваційного навчання. Цей підхід підкреслює роль педагога як творчого професіонала, здатного створювати та впроваджувати новаторські підходи до навчання та виховання. Третя точка зору висвітлює означений термін як діяльність із розроблення, пошуку, освоєння й використання нововведень і їх здійснення. Цей підхід акцентує на практичних аспектах інноваційної діяльності, показує її важливу роль у впровадженні нових підходів і технологій у педагогічну діяльність.

Інноваційна педагогічна діяльність, відповідно до визначення Т. М. Демиденко (Демиденко, 2004: 51–52), є складним і багатоплановим явищем, що охоплює різні аспекти взаємодії всіх учасників освітнього процесу, спрямованих на покращення якості системи освіти; сукупність різних за цілями та характером видів робіт, що належать до важливих етапів розвитку інноваційних процесів, орієнтованих на внесення вчителем корекцій до системи власної професійної діяльності. Ці прояви окреслюють комплексність педагогічної інноваційної діяльності, яка вимагає від педагогів творчості, гнучкості, постійного професійного зростання та бажання вносити позитивні зміни в освітній процес.

Важливо підкреслити, що переконанням багатьох науковців є характеристика мети *інноваційної педагогічної діяльності* як цілеспрямованої зміни та впровадження в освітній процес педагогічних інновацій, що зумовлює його перехід до вищого стану.

У дослідженні розглядаємо *інноваційну педагогічну діяльність учителів початкових класів* як специфічний різновид педагогічної діяльності, основною метою якої є формування в молодших школярів спрямованих на створення оптимальних умов для розвитку ключових компетентностей, яка сприяє вибору можливостей вільного та творчого самовираження особистості шляхом генерування та втілення інноваційних ідей і оновлення педагогічної теорії та практики.

Узагальнюючи погляди науковців на сутність інноваційної педагогічної діяльності та на особливості здійснення педагогічної діяльності майбутніми вчителями початкових класів, інноваційну педагогічну діяльність майбутніх учителів початкових класів убачаємо як комплексну багатоаспектну метадіяльність, яка спрямована на організацію й управління впровадженням нововведень на основі реалізації

нових або трансформації відомих наукових знань, ідей, підходів і практичних розробок у галузі початкової освіти, що забезпечує якісну освіту та розвиток молодших школярів і сприяє оновленню педагогічної теорії та практики.

Ознаками інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів виступає їхня спрямованість на вирішення нових завдань, яким властива відсутність стандартних способів розв'язання; формування нових компетентностей, які стануть основою для подальшого розвитку нових методів і підходів; творчий пошук інноваційних розв'язань і креативне застосування знань, умінь і навичок у практичних ситуаціях.

Під час розгляду структури інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів важливо враховувати концептуальні підходи до загальної структури діяльності. У психології відомо безліч концептуальних схем, що виходять за межі класичної тріади «мета – засоби – результат», різні компоненти можуть мати різне значення на різних рівнях діяльності, дії й операції. Однак для нашого дослідження цікавим є підхід, що пропонує обмежену кількість атрибутів діяльності.

Суб'єктний підхід визначає методологічний статус інноваційної діяльності. Об'єктом такої діяльності є види діяльності, що сформувалися та набули репродуктивного характеру, а їх засоби стали рутинними для якоїсь спільноти людей. На їх зміну і спрямована насамперед інноваційна діяльність.

Аналіз інноваційної діяльності в контексті її суб'єкта виявляє механізм, так званий «саморозвиток особистості професіонала». Поняття «інновація» стосується не лише створення та поширення новацій, але й змін у способах діяльності та стилях мислення.

Теорія атрибутивної педагогічної діяльності зосереджує увагу на компонентах і характеристиках діяльності та їх взаємозв'язках. Представимо наступні її атрибути:

- суб'єкти – особи, які мають намір виконати діяльність;
- мета – ясно визначений кінцевий результат діяльності, що є повним зразком кінцевого продукту з усіма характеристиками та властивостями;
- потреби та мотиви – причини, що стимулюють суб'єкта до діяльності, зокрема й усвідомлення потреб і сильних мотивів для досягнення мети;
- спосіб – план або метод, яким забезпечується досягнення мети, що передбачає повні й точні уявлення про процес досягнення результату;

– предмет – матеріал або сировина, з якої можна отримати об'єктивний результат, а також початковий стан цього матеріалу;

– методи – прийоми, або «траєкторія», за допомогою яких здійснюється зміна предмета від вихідного до кінцевого стану;

– засоби – інструменти, якими забезпечується зміна предмета відповідно до визначеного методу;

– результат – завершений продукт, який був отриманий після завершення процесу діяльності та на який перетворився вихідний предмет.

Усі атрибутивні характеристики інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів можна представити в цілісному взаємозв'язку (рис. 1).

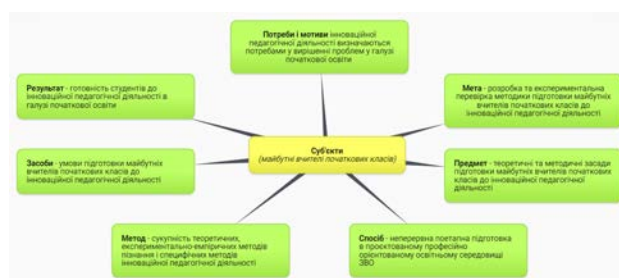

Рис. 1. Структура інноваційної педагогічної діяльності підготовки вчителів початкових класів

Отже, інноваційна педагогічна діяльність майбутніх учителів початкових класів може бути розглянута з погляду її структури, яка охоплює зовнішні та внутрішні компоненти. Серед зовнішніх компонентів можна виокремити мету, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат. Внутрішні компоненти містять мотивацію та зміст операції. Водночас інноваційна педагогічна діяльність виконує такі функції:

- гностичну функцію, що передбачає ознайомлення з новими знаннями, аналіз і прогнозування навчально-пізнавальної діяльності учнів і власну професійну діяльність;
- проєктувальну функцію, яка вбачає перспективне планування завдань і способів їх розв'язання та сприяє розробленню нових підходів;
- конструктивну функцію, яка зумовлює здійснення спільної діяльності всіма учасниками освітнього процесу для досягнення поставленої мети;
- комунікативну функцію, що включає активне спілкування педагога з колегами та студентами;
- організаторську функцію, що охоплює систематичну організаційну діяльність.

М. Меладзе (Меладзе, 2014: 65) розглядає інноваційну діяльність учителя як складну особистісну категорію, як процес

і результат творчої педагогічної діяльності. Науковець підкреслює, що для успішного здійснення діяльності педагогу необхідно володіти концептуальною базою педагогічного нововведення, що охоплює діагностику, прогнозування, створення програми експерименту, аналізу її реалізації та спостереження за етапами застосування, результатами, корекцією та рефлексією інноваційних дій.

В основу технологічного компонента інноваційної педагогічної діяльності, який є невід'ємною її частиною, на думку І. М. Дичківської (Дичківська, 2012: 13), покладені аналіз структури й етапи розгортання інноваційних процесів, а саме:

- цілеспрямована переорієнтація освітніх проєктів, їх інтерпретація, активний пошук інформації, ознайомлення з інноваціями;
- професійний аналіз можливостей для розробки нововведення; ухвалення рішення щодо його ефективного використання;
- визначення чіткої мети та концептуальних підходів до впровадження нововведення;
- антиципація змін, труднощів і результатів інноваційної діяльності;
- консультація з колегами, адміністрацією та консультантами щодо шляхів упровадження інновацій;
- створення концептуальної основи та розроблення етапів експериментальної діяльності;
- здійснення інноваційних дій і спостереження за прогресом інноваційного процесу;
- контроль і корекція впровадження нововведень, оцінка отриманих результатів і рефлексія інноваційної діяльності.

Сучасне суспільство потребує людей нового типу, які здатні продуктивно та конструктивно мислити, оперативно знаходити потрібну інформацію, ухвалювати обґрунтовані рішення, генерувати нові ідеї в різних сферах діяльності. Для досягнення цієї мети педагогу необхідно застосовувати нові підходи до своєї професійної діяльності. Гуманістична парадигма освіти ставить на перший план розвиток особистості, яка вміє навчатися, самостійно здобувати знання. Дотримання цих умов є запорукою ефективного здійснення ідеї навчання «упродовж усього життя». У цьому контексті особливого значення набуває підвищення рівня інформаційної культури особистості.

Так, Т. М. Демиденко (Демиденко, 2004) убачає необхідність включення інформаційного компонента у структуру інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів, оскільки складається з декількох взаємопов'язаних процесів, власне:

- пошуку та здобуття професійно значущої інформації;

- аналізу й упорядкування отриманої інформації;

- застосування одержаних матеріалів у педагогічній та інноваційній (дослідницькій) практичній діяльності;

- створення нової інформації.

Погоджуємось з думкою О. І. Огієнко (Огієнко, 2015: 156) та вважаємо, що успішність інноваційної педагогічної діяльності залежить від того, наскільки вчитель усвідомлює практичне значення різноманітних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні. Реалізація інноваційної педагогічної діяльності вимагає не лише володіння знаннями педагогічної інноватики, але й наявності готовності до даного виду діяльності. Тому важливо забезпечити педагогічну підготовку, яка сприятиме формуванню готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності.

Висновок. Отже, інноваційна діяльність майбутніх учителів початкових класів є важливим чинником їхньої професійної підготовки в закладі вищої освіти, формування творчих здібностей, лідерських якостей та здатності працювати в команді, шукати та генерувати нові ідеї щодо розв'язання проблемних завдань. Вона має багатоаспектний характер, про що свідчать дослідження в освітній галузі.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо дослідження оптимізації інноваційного навчального процесу та вивчення ефективних підходів до організації інноваційної педагогічної діяльності, зокрема розроблення нових методик, упровадження проєктного навчання, активних методів інтерактивного навчання, інформаційних технологій тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бартків О.С. Готовність педагога до інноваційної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2010. № 1. С. 52–58.
2. Бех І.Д. Інноваційна виховна технологія: сутнісні положення і шляхи реалізації. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 1. С. 12–17.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
4. Гончарова О.А. Педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до інноваційної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 20 с.
5. Даниленко Л.І. Педагогічні умови формування готовності вчителя у післядипломній освіті до застосування інноваційних технологій інтерактивного навчання. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія «Педагогіка і психологія». 2015. № 44. С. 123–127.
6. Демиденко Т.М. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Черкаси : Чер-

каський національний університет ім. Богдана Хмельницького, 2004. 220 с.

7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

8. Завалевський Ю.І. Сутність інноваційної педагогічної діяльності. *Педагогічний дискурс* : збірник наукових праць / гол. ред. І.М. Шоробура. Хмельницький : ХГПА, 2014. Вип. 17. С. 63–70.

9. Коновальчук І.І. Креативний потенціал інноваційної педагогічної діяльності. *Інноваційна діяльність педагогів Житомирщини*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 4–7.

10. Макогон К.В. Діагностика готовності педагогів до пошукової діяльності (пед. інновації). *Рідна школа*. 2002. № 1. С. 27–29.

11. Мариновська О.Я. Упровадження педагогічних інновацій: система проєктно-впроваджувальної діяльності. *Імідж сучасного педагога* : науково-практичний освітньо-популярний журнал. 2007. № 3 (72). С. 34–39.

12. Мельничук Л.Б. Інтерактивні технології виховання молодших школярів. *Київський науково-педагогічний вісник*. 2014. № 2 (02). С. 44–50.

13. Нова українська школа: основи стандарту освіти. Львів, 2016. 64 с.

14. Носовець Н.М. Готовність майбутнього вчителя технологій до інноваційної педагогічної діяльності як складова професійної компетентності. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів : НУЧК, 2019. Вип. 2 (158). С. 241–247.

15. Огієнко О.І. Теоретичні засади інноваційної педагогічної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал СумДПУ імені А.С.Макаренка. 2015. № 1 (44). С. 154–162.

16. Психологічний словник / за ред. В.І. Войтка. Київ : Вища школа, 1982. 215 с.

17. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред. В.І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

REFERENCES

1. Bartkiv, O. (2010). Hotovnist' pedahoha do innovatsiynoyi diyal'nosti [Readiness of the teacher for innovative activities]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelya*. 1. 52–58 [in Ukrainian].

2. Bekh, I. (2014). Innovatsiyna vykhovna tekhnolohiya: sutnisni polozhennya i shlyakhy realizatsiyi [Innovative educational technology: essential provisions and ways of implementation]. *Pedahohika i psykholohiya*. 1. 12–17 [in Ukrainian].

3. Honcharenko, S. (1997). Ukrayins'kyu pedahohichnyy slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv : Lybid'. 376 [in Ukrainian].

4. Honcharova, O. (2008). Pedahohichni umovy pidhotovky maybutn'oho vchytelya inozemnoyi movy do innovatsiynoyi diyal'nosti [Pedagogical conditions for training a future foreign language teacher for innovative activities] : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 20 [in Ukrainian].

5. Danylenko, L. (2015). Pedahohichni umovy formuvannya hotovnosti vchytelya u pisladyplomniy osviti do zastosuvannya innovatsiynykh tekhnolohiy interaktyvnoho navchannya [Pedagogical conditions for the formation of teacher readiness in postgraduate education for the use of innovative technologies of interactive learning].

Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya "Pedahohika i psykholohiya". 44. 123–127.

6. Demydenko, T. (2004). Pidhotovka maybutnikh uchyteliv trudovoho navchannya do innovatsiynoyi pedahohichnoyi diyal'nosti [Preparation of future teachers of labor education for innovative pedagogical activities]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Cherkas'kyi natsional'nyy universytet im. Bohdana Khmel'nyts'koho. Cherkasy. 220 [in Ukrainian].

7. Dychkivs'ka, I. (2012). Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi. [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv : Akademvydav. 352 [in Ukrainian].

8. Zavalevs'kyu, Yu. (2014). Sutnist' innovatsiynoyi pedahohichnoyi diyal'nosti. [The essence of innovative pedagogical activity]. *Pedahohichnyy dyskurs* : zb. nauk. Prats'/hol. red. I.M. Shorobura. Khmel'nyts'kyu : KHNPA. 17. 63–70 [in Ukrainian].

9. Konoval'chuk, I. (2012). Kreatyvnyy potentsial innovatsiynoyi pedahohichnoyi diyal'nosti [Creative potential of innovative pedagogical activity]. *Innovatsiyna diyal'nist' pedahohiv Zhytomyrshchyny*. Zhytomyr : Vyd-vo ZHDU im. I. Franka. 4–7 [in Ukrainian].

10. Makohon, K. (2002). Diahnostyka hotovnosti pedahohiv do poshukovoyi diyal'nosti (ped.innovatsiyi). [Diagnostics of teachers' readiness for search activity (pedagogical innovations)]. *Ridna shkola*. 1. 27–29 [in Ukrainian].

11. Marynovs'ka, O. (2007). Uprovadzhennya pedahohichnykh innovatsiy: sistema proektno-vprovadzhuval'noyi diyal'nosti [Implementation of pedagogical innovations: a system of design and implementation activities]. *Imidzh suchasnoho pedahoha* : nauk.- prakt. osvith'o-populyarny zhurn. 3 (72). 34–39 [in Ukrainian].

12. Mel'nychuk, L. (2014). Interaktyvni tekhnolohiyi vykhovannya molodshykh shkolyariv [Interactive technologies of education of younger schoolchildren]. *Kyivskiy naukovo-pedahohichnyy visnyk*. 2 (02). 44–50 [in Ukrainian].

13. Nova ukrayins'ka shkola: osnovy standartu osvity (2016). [New Ukrainian school: the basics of the standard of education]. L'viv. 64 [in Ukrainian].

14. Nosovets', N. (2019). Hotovnist' maybutn'oho vchytelya tekhnolohiy do innovatsiynoyi pedahohichnoyi diyal'nosti yak skladova profesiynoyi kompetentnosti [The readiness of the future technology teacher for innovative pedagogical activity as a component of professional competence]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T.H. Shevchenka*. Chernihiv : NUCHK. 2 (158). 241–247 [in Ukrainian].

15. Ohiyenko, O. (2015). Teoretychni zasady innovatsiynoyi pedahohichnoyi osvity [Theoretical foundations of innovative pedagogical education]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi* : nauk. zhurnal SumDPU imeni A.S. Makarenka. 1 (44). 154–162 [in Ukrainian].

16. Psykholohichnyy slovnyk [Psychological dictionary] / za red. V.I. Voytka (1982). Kyiv : Vyshcha shkola. 215 [in Ukrainian].

17. Filsofsakyy entsyklopedychnyy slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary] / hol. red. V.I. Shynkaruk. (2002). Kyiv : Abrys. 742 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 29.11.2023.
The article was received 29 November 2023.*